

Vintervending/dálvejorggáldat:

12 timers feiring på årets m

Amund Sjøli Sveen lager mørketidsamuletter som ble båret rundt halsen som en del av lyset, en del av dyret og en del av reisa videre. Den inneholdt vendingsvann av vodka og noen dråper blod hentet fra en lokal rein fra Pasvik.

Venke Törmänen serverer Ivar Beddari sik solyanka og reinbuljong med kjøtt, tunger, margebein og gumpus. Blodpannekaker sto også på menyen. ALLE FOTO: YNGVE BEDDARI

Ivar Beddari synger og forteller historier fra sin oppvekst og opplevelser i Pasvik inne i lokalene til infopunkt Gjøken.

Øvre Pasvik er ett av de mer spesielle stedene i Norge, både historisk og naturmessig. Det å få være her det mørkeste døgnet i året er en stor opplevelse, poengterer Kristina Junttila. Her foran et solsymbol av pepperkaker. Hver deltaker fikk utsmykke sola.

Venke Törmänen innledet vendingsritualet før hovedmåltidet ved midnatt. Hun ga en innføring i skoltesamenes historie i området. Vintervending, *tålvvpeeivjåårglummuš* på skoltesamisk.

Det ble danset trance i mørkeste vinternatta inne i Pasviks dype skoger med egen DJ.

Årets mørkeste dag ble markert natt til 21. desember på infopunkt Gjøken i Øvre Pasvik. Deltakerne feiret at sola snur og det går mot lysere tider.

Lyden av en gongong markerer starten på vintervendingen dypt inne i ødemarken. Mellom snetunge furuer høres en stille joik rundt ett av de fire bålene som lyser opp desembernatta.

De 50 deltakerne lytter andektig til åpningsseremonien og joiken som er starten på vintervendingen som skal vare i 12 timer natten igjennom.

Dálvejorggáldat

Vel 50 stykker hadde funnet veien til det øde skogsområdet lengst sør i Pasvikdalen i Sør-Varanger kommune, for å feire dálvejorggáldat på samisk, vintersolverv eller sol-snu som noen kaller det.

Prosjektet ble første gang gjennomført i Tromsø i fjor og er et samarbeid mellom Pikene på Broen, scenekunstkompaniet Ferske Scener, Nordting, samt Musikonservatoriet, UiT-Norges arktiske universitet.

Sentrale personer og idéskapere i den første vintervendingen var Hilde Blix, Joar Nango, Amund Sjøli Sveen, Geir Davidsen og Kristina Junttila. Flere av disse var aktivt deltakende også under årets markering.

12 vendingsritualer

Seanser varte fra 22.00 til 10.00 gjennom hele natten og inkluderte 12 vendingsritualer, der hver time ble innledet med en tekstopplering og klokkeringing ved det sentrale samlingspunktet på infopunkt Gjøken.

Hjertet i feiringen er en lys-satt kunstinstallasjon inspirert av solsymboler fra ulike kulturer, etterfulgt av en felles kunstnerisk opplevelse, avspenningsøvelser, høytlesning, fortellinger, musikk, felles måltider, stjerneblikking og morgensauna. I tillegg til en liten pilgrimsvandring til en 1.000 år gammel skolteboplass like ved.

Sola «snur» egentlig ikke

– Vi skal kjenne på mørket og omfavne vendinga. Sola snur heldigvis

Mørkeste dag

ikke, men den fortsetter og vendingen er beviset på at vi ikke har forlatt banen og er på vei ut i uendeligheten uten mål og mening.

– Vi er fortsatt i sirkelen i loopen eller mønsteret. Det trengs vending både i Palestina, Ukraina og både i fiskeripolitikken- og skat-tepolitikken, en verdensvending, proklamerte Amund Sjøli Sveen.

Store muligheter for reiselivet

Bernt Nilsen holdt et bildeforedrag i morgentimene og fortalte at Dark Sky Øvre Pasvik begynner å bli kjent internasjonalt.

– Vi får allerede henvendelser fra utlandet som har hørt om det og vil oppleve dette.

– Det er dels en aktivitet mot lysforurensing, dels en astrono-

mi og stjerneetting og samtidig et turisme-prosjekt. Vi ønsker ikke så mye besøk at vi ødelegger de to første momentene. Dette er i alle fall en stor mulighet for lokalt reiseliv, forteller Bernt Nilsen.

Behov for fellesskap i mørke

– Vi har behov for å være sammen når det er som mørkest, kjenne på hva det gjør med kroppen vår og hva det gjør når sola kommer tilbake. Det er jo spesielt for oss her nord at sola er borte i nesten to måneder, forteller Kristina Junttila.

YNGVE BEDDARI

avisa@sagat.no

Det sentrale samlingspunktet i arrangementet er en kunstinstallasjon i tre, et solpalass «Skapmaoaiivi», etter idé av Joar Nango, som brukes rituelt til «klokkeringing». Vegard Krane var en av konstruktørene i år. Reinblod ble også ofret i Solringen.

DØDSFALL I SÁPMI

geir@sagat.no

BJØRG HULDA WIAN LEKANG

8003 Bodø, pensjonist, født 11. desember 1942 i Buksnes, Vestvågøy, døde 13. oktober 2025.

Datter av entreprenør Karl Andreas Wian (1910-1968) fra Buksnes i Vestvågøy og hustru Aslaug Fikse (1915-1977) fra Kjøllefjord i Lebesby (viet 1938 i Lebesby).

INGA ANNA OLIVE KARLSEN

8270 Drag, pensjonist, fhv. salmeforfatter, født 28. mars 1934 i Hellmobotn, Hamarøy, døde 29. november 2025 på Hamarøy bygdeheim.

Datter av fisker/småbruker Anders John Mikkelsen Urheim (1894-1958) fra Musken i Hellmofjord, Hamarøy, og hustru Karen Kristine Mikkelsdatter Gælok (1903-1964) fra Nordbukt i Hellmofjord, Hamarøy (viet 1925 i Tysfjord).

RAILI ORVOKKI SARRE

FIN-998 60 Nellim, Finland, pensjonist, født 3. juni 1936 i Käkisalmi/Priozersk, Karelen, Russland, døde 3. desember 2025 i Enare, Finland.

Enke etter Sammeli Sulo Sarre (1929-2025) fra Sulkusjärvi i Anárjávru, Enare, Finland.

AMALIE KONHARDA SUNDELIN

9307 Finnsnes, pensjonist, født 2. mars 1930 i Lenvik, Senja, døde 8. desember 2025.

Datter av bryggemann Sigurd Lund Edvardsen Mørkved (1896-1974) fra Mørkveden i Kåkersund, Flakstad, og hustru Karen Ovedie Jakobsen Leiknes (1900-1990) fra Finnsnes i Senja (viet 1924 i Senja).

Amalie var enke etter Frantz Daniel Sundelin (1930-1985) fra Sandnes i Sør-Varanger.

VALDEMAR SOLBAKKEN

1464 Fjellhamar, pensjonist, født 10. august 1950 i Karasjok, døde 15. desember 2025 i Lørenskog.

Sønn av sagbruksarbeider/småbruker Samuel Andreas Solbakken/Poastta Sámmol-Ánde (1921-1976) fra Solbakken i Karasjok og hustru Anne Kirsten Aslaksdatter Guttorm/Ánne-Ásllat-Ánne Kirste (1927-2016) fra Válgjokholmen i Karasjok (viet 1948 i Karasjok).

STINE HAUGE JOHNSEN

9801 Vadsø, født 8. januar 1988 i Vadsø, døde 16. desember 2025.

Datter av Sten-Arild Johnsen (1951) fra Vadsø og hustru Nina Hauge (1961) fra Bremanger (viet 1986 i Vadsø).

JOHAN EDGAR GUNDERSEN

9803 Vadsø, pensjonist, fhv. snekker/fengselsbetjent, født 25. juli 1930 i Kiby, Vadsø, døde 18. desember 2025 på Vadsø bo- og omsorgssenter.

Sønn av fisker Oluf Hartmann Helander (1893-1972) fra Vadsø by og husmor Gerda Kristine Andreassen (1892-1973) fra Kiby i Vadsø. Foster/adoptivsonn av fisker Odin Kristian Gundersen (1894-1946) fra Kiby i Vadsø og hustru Karen Jensine Hansen (1895-1977) fra Kiby i Vadsø.

GERD JOHANNE OLSEN

9912 Hesseng, pensjonist, født 24. november 1939 i Sør-Varanger, døde 18. desember 2025 på Tangenlia bo- og omsorgssenter, Hesseng, Sør-Varanger.

Datter av arbeider Johan Karlsen (1911-1990) fra Sandnes i Sør-Varanger og hustru Gunnhild Hansine Pettersen (1912-1990) fra Medby i Torsken, Senja (viet 1938 i Sør-Varanger).

ALETTE MARIE ISAKSEN

9161 Burfjord, pensjonist, født 4. januar 1929 i Talkenes, Badderfjord, Kvæningen, døde 19. desember 2025.

Datter av fisker/småbruker Morten Andreas Mortensen (1884-1963) fra Ravelsnes i Badderfjord, Kvæningen, og hustru Ellen Marte Mortensen (1892-1931) fra Undereidet i Badderfjord, Kvæningen (viet 1920 i Skjervøy).

KARL ALBERT KORVANEN

9803 Vadsø, pensjonist, født 27. juli 1937 i Vadsø by, døde 19. desember 2025.

Sønn av lagersnekker/fisker Karl Fredrik Korvanen (1904-1980) fra Vadsø by og hustru Olga Bergitte Korbi (1899-1982) fra Vadsø by (viet 1932 i Vadsø).

TOVE IRENE OLSEN

9900 Kirkenes, pensjonist, født 30. juni 1942 i Sør-Varanger, døde 19. desember 2025 på Wesselborgen sykehjem, Kirkenes, Sør-Varanger.

Datter av arbeider Kjell Johan Kristoffersen (1919-1966) fra Østre Halsen i Larvik og hustru Sigrun Irene Ellingsen (1923-1982) fra Kirkenes i Sør-Varanger (viet 1942 i Sør-Varanger).

SOLBJØRG RANDI ELLINGSEN FOSSHEIM

9103 Kvaløysletta, pensjonist, fhv. statsarkivar, født 23. september 1949 i Vågan, døde 19. desember 2025.

KATY LANGSETH

9990 Båtsfjord, pensjonist, født 4. januar 1953 i Båtsfjord, døde 19. desember 2025 på Båtsfjord sykestue.

Datter av fiskearbeider Gjert Holger Langseth (1922-2009) fra Båtsfjord og hustru Gjertrud Hansine Hansen (1931-1998) fra Kårvik i Gisund, Senja (viet 1948 i Båtsfjord).

STEINAR NILSEN

9068 Nord-Lenangen, pensjonist, født 27. september 1948 i Tromsø, døde 20. desember 2025.

HJØRDIS ALVILDE ANDERSEN

9690 Havøysund, pensjonist, født 28. januar 1934 i Sauhamn, Revsbotn, Måsøy, døde 21. desember 2025.

Datter av fisker John Alfred Gunnar Edvard Paulsen (1904-1991) fra Sauhamn i Revsbotn i Måsøy og hustru Marianne Dorteia Karoline Kvivesen (f. Isaksen) (1887-1963) fra Bankenes i Kvæningen (viet 1930 i Måsøy).

SILJE JUNG OLSEN

9510 Alta, født 12. august 1974 i Sør-Korea, døde 21. desember 2025.

Adoptivdatter av styrmann Jan Bjørnar Olsen (1943) fra Kviby i Alta og hustru/lærer Brit Jorun Øvernes (1946) fra Tvedestrand (viet 1972 i Tromsø).

KNUT TORE CORNELIUSSEN

9750 Honningsvåg, pensjonist, født 4. november 1951 i Tromsø, døde 24. desember 2025.

Sønn av los Kornelius Lind Korneliussen (1921-2002) fra Hadsel og hustru Tordis Olsen (1928-2012) fra Tromsø by (viet 1950 i Tromsø).

WENCHE MAGNHILD INSTANES INGEBRIGTSEN

9771 Skjånes, født 10. februar 1965 i Odda, døde 24. desember 2025.

Datter av anleggsarbeider Gunstein Lunden (1933-2019) fra Bygland og husmor Elise Marie Instanes/Lisemor (1943-2024) fra Odda.

Se mer på www.sagat.no/minside/dodsfall